

Letní čtení

Vamberecký zpravodaj

Bohumil Pavel - Daleká pouť

I.

Doudlebský Fajfr vedl za svého života nespočet procesí na blízka i velmi vzdálená poutní místa.

Potštejn, Homol, Hemže, Rampuš, Rokolí u Nového Města n. Met., Hora Matky Boží v Králíkách a v Příbrami, Vambeřice, Kladsko a Warta v Dolním Slezsku, to byly obvyklé cíle, kam chodil se svými poutníky o různých svátcích v kalendářním roce. Byl dokonce i v Mariazell.

Na procesí soustřeďoval vždy věřící z celého okolí, z Doudlebska, Potštejska a Vamberecka.

Cestu do Vambeřic dobře zná a po cestě snad každý kámen. Půjde tam už po dvacáté a to je co říci. Všude je znám, hlavně u hostinských s ubytovacími prostory. Nocleh a stravu má od nich pro svou osobu vyhrazeno zdarma za to, že jim pravidelně přivádí početná procesí a s nimi i dobrý příjem a výdělek.

Ale i u poutníků má plnou důvěru a autoritu. Nikdy nikoho nezklamal. Nikdy se nestalo, aby zůstalo procesí „na štaci“ bez kávy, polévky neb jiného posílení a osvěžení, tím méně pak bez noclehu.

Vše předem pečlivě písemně zajistí, projedná, sjednané podmínky do puntíku plní a hlavně dobře platí. A tak má každý, kdo s ním jde, občerstvení a místo k odpočinku a přespaní zajištěno.

Proto také to množství přihlášek, povětšinou žen, které si nedají ujít příležitost, aby každoročně nenastupovaly dlouhou cestu do Vambeřic, kde docházejí vnitřního uspokojení, uklidnění a hřejivého vědomí zadostiučinění.

Mnohé z nich pevně věří, že touto pobožností si vyprosí milosti Bohorodičky, která je zbaví mnohého křížku, který je tíží a který nesou životem.

» pokračování na další straně

A mladá děvčata?

Ta se hlavně těší z toho, že se alespoň jednou v roce dostanou z domu dost daleko za humna, až za říšské hranice do Pruského Slezska. Doufají, že si procesím vyprosí chlapce, na kterého myslí. Je to vše pro ně něco zcela nového, neznámého a proto tolik přitažlivého.

Každý z přihlášených účastníků konal předem pečlivé přípravy. Ti zkušeni věděli dobře, co znamená na cestě měkká a vyšlapaná obuv a kromě ní si brali s sebou i lehké opánky, aby si v nich mohly nohy po dlouhých pochodech odpočinout.

Do uzlíčků, batohů nebo chlebníků nutno připravit tu nejnutnější základní potravu na všech pět dní, odolnou letním vedrům.

Dobře se osvědčovala tvarohová, s máslem, pažitkou, kmínem a solí utřená pomazánka, přechovávaná v jamce vydlabané v pecnu chleba.

Tato, spolu s natvrdo uvařenými vajíčky, znamenala hlavní zdroj výživy na pochodu. Také nějaká ta buchta, vdolek neb zelník nebyly k zahoeení.

Mužští účastníci procesí, ale i některé ženské, brali s sebou též ploché lahvičky s hořkou, koňakem nebo jinou lihovinou. To prý pro případ, že by se cestou udělalo někomu špatně.

Na puchýře a odřeniny poslouží vata, obvazy a jelení lůj - dobré to prostředky pro všechny případy, zaviněné parnem, dlouhou chůzí a tvrdou obuví. Je třeba počítat i s chladem a deštěm a proto se nesmí zapomenout na to nejnutnější k přestrojení. I lehčí svetr se s sebou unese.

Ten večer před odchodem do Vamberčic nemohla Otylka dlouho do noci ulehnout. Také ona se pečlivě připravovala na dlouhou cestu, kterou měla před sebou. Byla mladá, na chůzi vytrvalá a proto se jí nebála.

Stále však přemýšlela, co si jen vezme na sebe, zda ty starší, ale dosud zachovalé šaty, nebo ty nové, co měla o velikonocích poprvé na sobě. Také se střevice měla potížit.

Jan Ungvár: Tři přítelkyně. Perokresba.

Ty staré byly už značně sešlapané, nové, z oskarky, byly dosud těsné a nevychozené.

Co dělat?

Pro které se rozhodnout?

Chtěla se líbit, a proto vyhrály nejen nové šaty, ale i nové, lehké střevice, třebaže měly slabé podrážky a nezaručovaly pohodlnou chůzi. Pro každý pád zabalila a vzala s sebou i staré opánky.

Co všechno člověk pro parádu nepodstoupí.

Všechno poctivě uložila do uzlíku a stále se rozvzpomínala, zda na něco nezapomněla.

Konečně zhasla světlo a ulehla, ale spánek ne a ne se dostavit.

Co kdyby zaspala a procesí bez ní odešlo. To by snad ani nepřežila.

Cestovní horečka sehrála u ní jak náleží svou úlohu.

Dlouho se na lůžku převalovala, obracela se se strany na stranu a teprve po jedné hodině noční upadla v neklidný spánek.

II.

Sotvaže se ráno rozbřeslo, byla zase na nohou, vše, co si večer na cestu uchystala, znovu pro jistotu přehlédla a narychlo posnídala. Potom uchopila raneček a spěchala na místo srazu poutníků před kostelem.

„Ve dvoře“, před chrámem sv. Prokopa i uvnitř kostela čekaly na příchod duchovního správce desítky žen i mužů. Vyhledat mezi nimi kamarádky nebylo nijak obtížné. Když se navzájem pozdravily a přehlédly svůj ústroj, odebraly se dovnitř kostela, kde pan farář Urban odsloužil krátce jitřní mši.

Poté pokynul kostelníkovi, aby vydal procesí dřevěný a umělými květinami předem pěkně vyzdobený kříž, kostelní korouhve a mezitím sám zapůjčoval ženám mariánské zpěvníky, které mu po návratu z Vamberčic zase vrátí.

A Fajfr před kostelem řadil poutníky. Přední místo zaujali dva ministranti, kteří střídavě ponosou vyzdobený kříž, za nimi půjdou po stranách kněze a později vůdce a předříkavače, dospělí muži s korouhvemi a nakonec pak vlastní průvod, rozdělený na ženy a muže.

Když bylo vše připraveno k odchodu, nastoupil pan farář do čela průvodu, ten přešel napříč náměstím do Farské

ulice, jí sestoupil do Obory a zaměřil po strmé stezce nad řekou Zdobnicí k Podřezovu.

Za ním, při vozové cestě vedoucí do polí, se nachází známá barokní mariánská socha mezi dvěma mohutnými lípami. Až sem doprovodil poutníky kněz s nejbližšími příbuznými, kteří se nemohli pro nedospělost, nemoc, stáří a z jiných příčin na tak dalekou cestu vydat.

Po modlitbě před sochou nastalo vzájemné loučení a ti, kteří do Vamberčic s poutníky nemohli, vyprošovali si na nich, aby i na ně v poutním místě modlitbou pamatovali a aby jim odtamtud něco pěkného na památku přinesli. Byly to obrázky, růžence, křížky, mariánské medailonky, modlitební knížky a podobné upomínkové předměty.

Pak se celý průvod rozdělil.

Duchovní s těmi, kteří se procesí neúčastnili, se vracel do města a vlastní procesí, pod vedením Fajfrovým, který zaujal s předříkavačem místo faráře, nastoupilo svou dalekou a očištnou pouť.

Korouhve při ranním větříku vlály a mezi vzrostlým oseiním se nesl zbožný zpěv věřících.

Předříkávání se ujal malý, poněkud otlý a holohlavý pomenší muž Baroš, jdoucí vedle Fajfra. Nebyl to jen lecjaký předříkavač, byl to lidový myslitel, člen literátského bratrstva a básník, který sám texty zpívaných nábožných písní vymýšlel.

Jejich nekonečné a mnohde kostrbaté rýmy měly tu dobrou vlastnost, že při chůzi procesí plně zaměstnávaly a dlouho vydržely. Skládal je na nápěvy známých a vážných národních písní, takže oznámil například: „Zpívejte jako Zahučely hory“ a pak už jen předříkával:

*„Oko nevidělo
tolik nikdy krásy
kterous obklopená matko milostivá
v nadhvězdě své říši.*

*Ucho neslyšelo
chvály pění vroucí
jak jsi velebena, všemi milována
matko všemohoucí“*

A sbor zpíval:

*„Oko nevidělo
tolik nikdy krásy
atd.*

A tak při modlení, odřikávání a zpěvu předřikávaných mariánských písní prošlo procesí napříč Rovní a ocitlo se před kapličkou na Jahodově.

Zde byl první odpočinek, spojený s pobožností a jídlem.

Pak procesí směřovalo k Javornici a k Říčkám. Děvčata zprvu statečně vykračovala, ač Otylku tlačily nové střevice. Vše je zajímalo a nic jim neuniklo, ani to, že předříkavači chyběly dva přední zuby. Proto mu bylo chvílemi špatně rozumět a ženské zpívaly něco jiného, než předříkával. To je nesmírně bavilo, několikrát vyprskla smíchem a musela být staršími ženami napomínána, aby se chovala vážně.

Spolu s tím, jak dopolední slunce stoupalo výš a výše a začínalo nemilosrdně pálit, procesí malátnělo, jeho postup se zpomaloval, a když po poledni sestupovalo přes hřeben Orlických hor ke Kunštátu, šla už většina poutníků bosa s botami spojenými provázkem a přehozenými přes

ramena. Proti slunečnímu úpalu chránily se ženy přehozenou vrchní sukní od zadu přes hlavu.

U celnice byl delší odpočinek, mezi nímž se poutníci rozsadili i popoléhali ve stínu pobřežního porostu Divoké Orlice, která zde tvoří hranici. Rozbalovali svůj proviant, ošetřovali své odřeniny na nohou, vytahovali z náprsních kapes a kapsářů lahvičky a posilovali se douškem silné pálenky. Také Otylka si ošetřila menší odřeninu, způsobenou těsnějším střevicekem na pravé noze a přezula si střevice. Pozdě litovala, že přece jen nevyšla hned ve staré obuvi.

Celníci přehlédli sběžně seznam jmen poutníků přiložený k průchodnímu povolení a nechali je bez jakékoliv osobní prohlídky přejít přes hranice. Stalo se tak u Langenbrücku.

Autorské připomínky:

Mariazell je nejzápadnější rakouské poutní místo na severním štýrském pomezí. Kunštát, dnešní Orlické Záhoří - Langenbrück na tehdejší pruské straně jsou polské Mostowice.

Leckterému mladšímu čtenáři se může zdát, že děj povídky a náboženské zanícení poutníků jest poněkud nadsazeno. Ale staří pamětníci, kteří ještě ojedinele žijí, by dosvědčili, že tomu tak není. Tehdejší kalendář se vyznačoval celou řadou zasvěcených svátků, o kterých se nepracovalo, nechodilo do školy a nebylo snad měsíce, ve kterém by se některý z nich nevyskytl. Zvláště jaro bylo na ně bohaté. Kromě svátků a nedělí konala se procesí prosebná i o všedních dnech. V měsíci květnu byly t. zv. „křížové dny“. Po tři po sobě jdoucí dny - pondělí, úterý a ve středu - vycházelo procesí po ranní mši za povinné účasti školní mládeže různými směry ven do polí a zde u soch, křížů a kapliček se konala t. zv. nábožná zastavení.

Dodnes se pamatují, že jsme jako děti chodili s pány učiteli první den k „Panence Marii“ nad Vamberkem, druhý den ke kapličce sv. Ducha při silnici k Rychnovu n. Kn., na Forberk a po starých schodech domů a třetí den na městskou stráž. Po návratu se už ten den neučilo. A bylo to ještě v prvních letech tohoto století, kdy nás páni učitelé a profesori vodili povinně na bohoslužby a náboženské průvody.

Teprve po první světové válce byly svátky postupně prohlášovány za pracovní dny a přestávaly se slavit.

V KLADSKU

III.

Dnešní nocleh zajistil Fajfr v Kladských Hamrech, ubytovně, kde budou spát muži v sále na slámě a ženy na půdě na seně. Ale do cíle cesty je ještě dosti daleko.

Po delším odpočinku u celnice se však již nedostavil původní cestovní elán. Zpěv se stával řidším, ochaboval, až konečně úplně ustal. I zábava mladých vážla.

Ačkoliv byla cesta nadmíru půvabná a procesí přecházelo další horský hřeben hor Bystřických, účastníci procesí kráčeli se sklopenými hlavami a jakoby bez zájmu. Průvod se víc a více natahoval. Poutníci procházeli lesním průsmykem přes návřší porostlá bujným lesem, který se na více místech rozestupoval a skýtal místo náhorním lučinám.

bílými skvrnami i černé holandské, které se výrazně lišily od ostatních. Jinde zase posedávali mezi stády oveček ovčáci s biblickými holemi a spolu s velkými ovčáckými psy hlídali své svěřenkyne.

V podvečer konečně dosáhlo procesí vytčeného cíle. Každý byl rád, že je dnešní dlouhé cesty konec a těžce dopadl na místo, které mu bylo určeno k přenocování. Jen povečeřeli ze svých skrovných zásob a již se chystali k zasluženému odpočinku.

Dnes už budou spát všichni a nic jim nebude vadit, že na tvrdém.

Jen děvčata ještě brebentila, chvilka se šplichotala, ale nakonec i ona konečně zmlkla a upadla ve zdravý spánek.

IV.

Druhého dne vstávali poutníci, posílení tvrdým spánkem, před pátou hod. ranní. Někteří z nich, méně zdatní chodci, byli po noci jako rozlámání a zvláště chůzí otřesené nohy jim nechtěly zprvu sloužit.

Nejhorší to však bylo s mytím, poněvadž u pumpy na dvoře bylo na ovrubni připraveno jen několik plechových umývadel a u těch se museli všichni vystřídat. Tísnilo se kolem, čekali jeden na druhého a to, spolu s podáváním objednané ranní kávy velmi zdržovalo odchod.

Když byli konečně všichni hotovi a zaujmuli svá místa v řadícím se průvodu, vedl je Fajfr směrem k lázeňskému městečku Altheide, kam také o půl osmé hodině ranní dorazili.

Zde byl vůdcem povolen za účelem prohlídky a nákupu tříčtvrtěhodinový rozchod s udáním místa srazu.

Všude převládala svěží zeleň pečlivě pěstěných trávníků a uprostřed čistých ulic s obchody a obchůdky hýřily pestré barvy květín na vzorně upravených záhonech. Za mřížovím kovových zahradních plotů svítily světlé omítky výstavných vilek.

Děvčata si vše s velkým zájmem prohlížela a také ostatní účastníci procházeli městečkem a nakupovali dárky z cesty pro své milé doma. Otylce se v jednom obchodě zalíbila sklenička se zlacenou ovrubou a obrázkem města Kladska. Zakoupila si ji spolu s několika pohlednicemi městečka na památku.

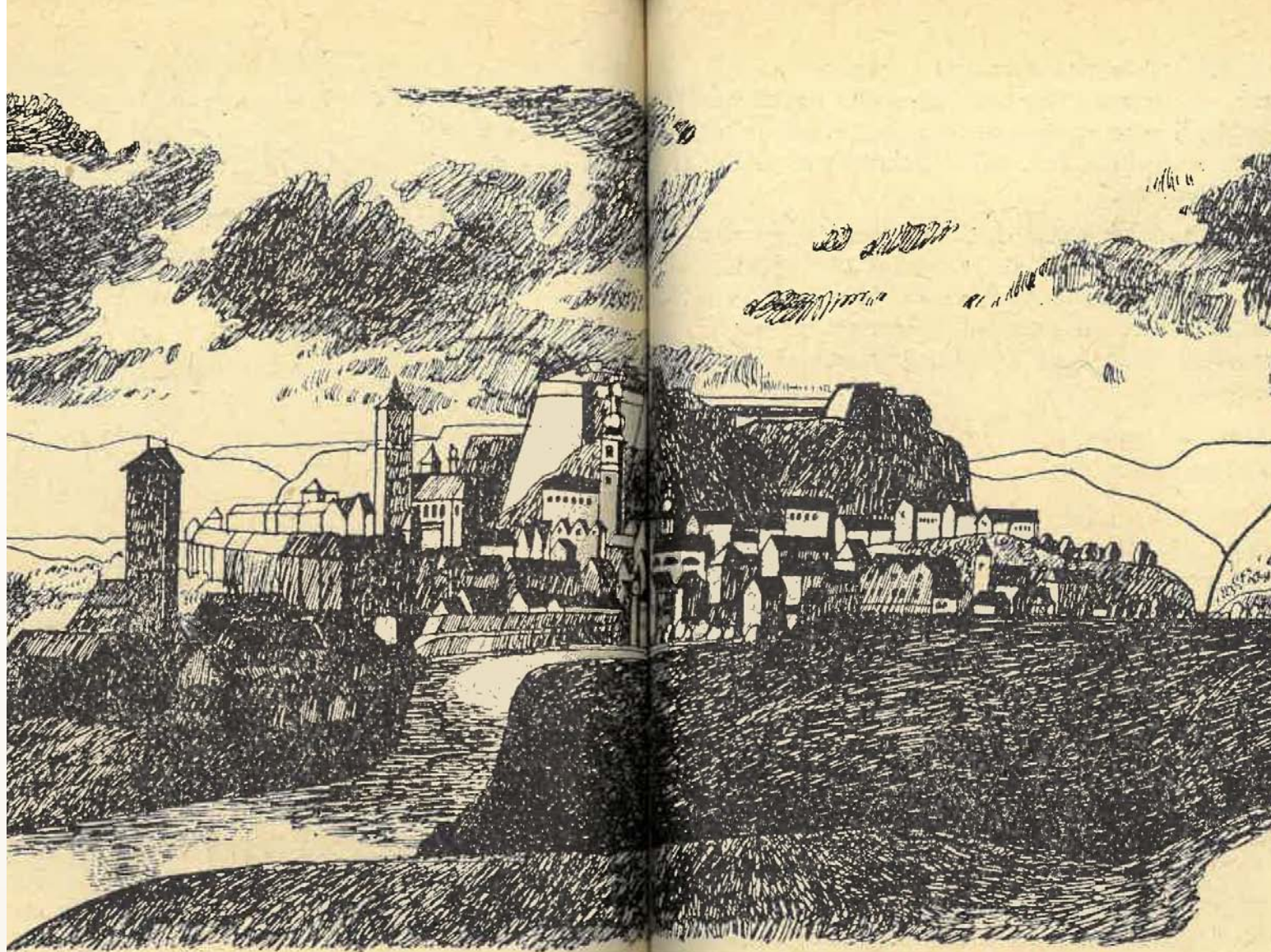
Čas povolené prohlídky rychle uplynul, a proto se všichni vraceli na určené stanoviště.

Jakmile byli opět všichni pohromadě, nastoupilo procesí další cestu směrem na KLADSKO, kde měl Fajfr objednání na jedenáctou hodinu zvláštní mši v bývalém jezuitském hlavním chrámu Nanebevzetí Panny Marie.

Cesta odtud vedla rovinou po prašné silnici, takže nebyla již tak půvabná jako dříve, ač kraj byl celkem zajímavý a vyznačoval se mnohými lomy a vápenkami.

Historické město Kladsko, rozložené v rozlehlé kotlině, již protéká Nisa Kladská, charakteristické mohutnými baštami a rozlehlou tvrzí vystupující v jarním oparu nad samo náměstím, vzbuzovalo mocný dojem u všech účastníků blížícího se procesí.

Na místě dnešní tvrze stával ve středověku pevný hrad, patřící od 10. století české knížecí a později královské koruně a za panství Habsburků a Prusů zde byla vybudována nedobytná pevnost.

Když přecházel průvod přes kamenný most se sochami svátých před náměstím, ozvaly se z bašt pevnosti rány z hmoždířů, vypálené na počest příchozích.

Také přivítání poutníků dvěma duchovními s ministranty překvapilo všechny příjemně. Kněží se zařadili v čelo průvodu, který zavedli do dvouvěžního hlavního chrámu, vybudovaného kdysi z majetkového odkazu pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic, který si Kladsko natolik oblíbil, že sem často zajížděl, založil ve městě biskupskou stolicí a nechal se zde nakonec i pohřbít. Dle pověsti byli tu později pochováni i dva zemřelí synové Jiřího z Poděbrad.

Na hlavním oltáři kostela se nachází bílá mramorová socha Panny Marie v životní velikosti, pocházející ze XIV. století.

Je tak vyhlášena, jako daleko starší a menší mariánské sošky ve Vamberčích a ve Wartě.

Když duchovní odsloužili objednanou mši, následovala prohlídka chrámu s výkladem klerika, který seznamoval poutníky s historií kostela, zavedl je k náhrobnímu kameni arcibiskupa Arnošta z Pardubic, věrného přítele císaře Karla IV., „Otce vlasti“ a k původnímu jeho mramorovému sarkofágu, který se dle arcibiskupovy předpovědi sám od sebe rozpukl.

Všechny zaujal též veliký a dlouhý blok umělecky řezaných zpovědnic, původní rozměrná cínová křtitelnice chráněná pracně tepanou mříží, jakož i nádherné varhany pod vzhledem klenbou gotického domu.

Jan Ungrád: Kladsko dle staré rytiny a Madona s dítětkem.

Po skončené prohlídce chrámu následovala ještě dvouhodinová procházka sevřenými ulicemi a uličkami starobylého města, při níž byly v obchodech nakupovány další upomínkové předměty.

Pak nastoupilo procesí svou poslední etapu, do „Dolnoslezského Jeruzaléma“ – VAMBEŘIC.

Poněvadž se při cestě na Kladsko odchýlilo směrem severovýchodním, muselo se nyní dát směrem severozápadním na Ludwigsdorf a Reichenavu.

Čím více se blížilo k cíli své cesty, potkávalo i jiná procesí, směřující sem ze všech stran, z Čech, Moravy, Slezska i z Německa. Ve vesnicích, jimiž procházelo, bylo vítáno knězem a ministranty.

Vůdce Fajfr za všechny tyto pocty platil ze zálohy, kterou měl od věřících předem vybránu.

Když se pak rudnoucí sluneční disk chýlil za šedomodrý hřeben Hejšoviny, objevila se konečně zrakům chůzí unavených poutníků údolní vamberčická kotlina nad níž nad širokým, do vrchu stoupajícími schodištěm trůnila vzhledem basilika Panny Marie.

Na pokraji poutního místa čekala procesí vamberčická dechovka, která je provedla ozdobnou vstupní branou k ubytovacímu hostinci na náměstíčku.

Zvuky jí přehrávané nábožné písně vlévaly do unavených nohou novou sílu, hlavy se vzpřimovaly a zpěv znovu ožil:

*„Kdo do Vamberic jde,
potěšení najde,
Matka vamberčická
všude k spatření je.
Nahoře na schodech
dvě zahrádky mají,
okolo konventu
apoštolé svatí“* - atd.

Po obsazení míst ve společné, dle pohlaví rozdělené noclehárně, přišla na řadu vydatná dršťková polévka, která s krající chleba z vlastních zásob zastala nejen oběd, ale i večeři, tím spíše, že vyhladovělí chodci se dosycovali vařenými vajíčky z rozvázaných uzlíčků a rozevřených batohů.

Když pojedli, seznamoval je ještě Fajfr se zítřejším svátečním poutním a bohoslužebným programem. Odpoledne budou mít celé pro sebe na prohlídku Vamberic, nákup dárků a upomínkových předmětů.

Kdo má zájem o řádný sváteční oběd v hostinci, musí se na něj ještě dnes u něho přihlásit. V neděli večer bude basilika zevně slavnostně osvětlena a na úhradu spotřeby elektrického proudu a zařízení poutníci dají stanovený poplatek, jehož výše se bude řídit počtem procesí, která si budou osvětlení přát.

V pondělí ráno pak všichni nastoupí zpáteční cestu k domovu.

Autorské připomínky:

Kladsko, z větších částí kotlina, obklopená kol dokola horami a odvodňovaná Kladskou Nisou. V jejím středu je jeho největší město shodného jména. Původně to bylo území patřící k hradu a později k městu a tvořilo samostatné hrabství.

Roku 1742 bylo postoupeno Prusku a od roku 1945 jest součástí Polské lidové republiky.

Popisovaný příběh spadá do doby sklonku 19. století, kdy zde vládli Němci. Odtud také jsou uváděna jména osad německy. Lázeňské městečko Altheide se dnes nazývá polsky Polanica-Zdrój, Ludwigsdorf a Reichenava jsou

osady Kamieniec a Niwa. Kladské Hamry jsou dnešní polské Młoty.

Pohoří Hejšovina jsou Gory Stolowe.

Vambeřice, německy Albendorf, po polsku Wambierzyce.

Arnošt z Pardubic (1297-1364) byl důvěrným rádcem Karla IV., od r. 1343 biskup, od r. 1344 první arcibiskup pražský.

VDOVCOVY NÁMLUVY

V.

Vambeřická sváteční neděle se nadmíru vydařila. Od časného rána sluněčko jasně svítilo a jeho blahodárné paprsky ozařovaly široké schodiště před basilikou, po němž proudily oběma směry skupiny poutníků, a prosvětlovaly i ochozy kolem hlavní lodi poutního chrámu. Nahoře posedávali na lavičkách před ranní mší klerici. Někteří z nich mizeli uvnitř chrámu, jiní ve fortně přilehlého kláštera.

Na malém náměstíčku pod kostelem se hromadili účastníci četných procesí, která sem už včera došla, nebo za zvuků vambeřické hudby teprve docházela.

I rybenští byli od včerejška ubytováni v nedalekém hostinci. Mezitím, co se většina příchozích zařazovala do zástupů u jednotlivých zpovědnic rozestavených kolem okrouhlé chrámové lodi, naše děvčata byla plně zaujata ambity s výklenky, nacházejícími se kolem celé basiliky a prohlížela si v nich figuríny v životní velikosti, vyřezané v XVIII. a XIX. století tyrolskými řezbáři a znázorňující život Kristův od jeho narození až po Poslední večeři Páně.

Mnohé z postav působily velmi přirozeně a prozrazovaly umělce dobrého jména, jiné i panoptikálně, dle toho, jak schopný řezbář na nich pracoval.

Dívky zaujalo nejvíce Narození Páně a Vraždění nemluvňátek Herodesovými pochopy.

Po stěnách ambitů byly rozvěšeny berly, hole, olejomalby, různé děkovné dopisy a dary, které zde poutníci ponechali na důkaz svého zázračného uzdravení před vambeřickou Matkou Boží, soškou to z XII. století, pověstnou v tomto směru.

Otylka měla pochopitelný zájem, aby shlédla tuto pozoruhodnost, umístěnou ve zvláštní zasklené schránce na hlavním oltáři.

VI.

Na Kalvárii došlo k setkání Otylky s hospodářem Tobiškou. Jakmile dívky spatřil, ihned se oddělil od rybenské skupiny a přidal se k nim.

Nabídl se, že je provede Vambeřicemi a že jim ukáže vše, co je zde pozoruhodného.

Byly rády, že mají průvodce, jenom Otylka tonula v rozpacích.

Nečekala, že by se oddělil od svých a dal tak okatě přede všemi najevo, že mu na ní tolik záleží. Věděla dobře, že to udělal jen a jen kvůli ní a že se jim bude věnovat proto, aby mohli být pospolu.

Cítila, že sytá červeň zaplavila její obličej a za tento zjevný znak své sympatie se sama na sebe mrzela.

Chovala ve skrytu duše jistě nějaké tajné přání, s kterým se sice žádnému nesvěřovala, ale s kterým předstoupila před sošku asi 40 cm vysokou v šedém hermelínovém pláštíku, se zlatou korunkou na hlavě a božským dítkem na rukou.

Chvilí klečela na stupni před hlavním oltářem v hlubokém soustředění, ale pak se zvedla a vyhledala ostatní příslušníky vambereckého procesí, aby se s nimi podrobila všem poutním povinnostem uzavřeným zvláštní objednanou mší.

Po ní byl smluven sraz pod protilehlým návrším, zvaným Kalvárie, porostlým pěkným listnatým hájem, na něž vedou široké schody s jednotlivými odpočívadly. Při nich se nacházejí výstavné kaple s pokračujícími výjevy Kristova utrpení od Jidášovy zrady a zajetí v Getsemanské zahradě až po snětí mrtvého Krista s kříže, pohřbení ve skalním hrobě, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení.

Dopolední slunce prosvítalo korunami stromů a vrhalo kouzelné pablesky po stezkách a schodech Kalvárie. Tajemné zelenavé pološero pak zvyšovalo účín jednotlivých zastavení.

Děvčata si s velkým zájmem vše prohlížela, neboť se dosud nikde neshledala s tak nákladnou církevní pompou.

Vedle hlavního schodiště vedly po pravé straně nahoru i kryté, tak zvané odpustkové schody, po kterých se nesmělo stoupat obvyklým způsobem, nýbrž jen po kolenou. Byly opatřeny zasklenými oválnými odpustkovými znaménky, která věřící při výstupu líbali.

„Tak, když jsme už tady, na Kalvárii, zavedu vás nejdříve k poustevníkovi, kterej tu má poustevnu. Chcete?“

Zvědavé dívky souhlasily a odbočily s Františkem stezičkou doprava a zanedlouho stanuly před prostou chatřící - poustevnou.

Přede dveřmi chvilku otálely, ztrácely jaksi odvahu vstoupit dovnitř. A když se nakonec ocitly v chýši a spatřily mnicha v kápi ve společnosti lidské kostry a jeho lože, opatřené černým umrlčím rubášem, vyběhly celé vyděšené z poustevny. Jen František zde chvilku pobyl. Poustevník připravoval právě u krbu nějaké lektvary, které poutníkům prodával. Hospodář Tobiška u něho také každoročně zakupoval černou hojivou mast, která se mu

dobře osvědčovala při sbírajících se poraněních. S hrubým kelímkem léčivého prostředku vyšel ven za dívkami, které pak vedl do jedné z chalup, ve které ukazovali za poplatek mechanizované jesličky.

Celá řada figurek se zde pohybovala a uváděla příchozí v údiv.

„Takovejch Betlémů je tady několik“, vysvětloval František. „Celý Vambeřice jsou závislý na příjmu z poutníků, který sem od jara do podzimu choděj ve velkém množství. Zdejší obyvatelé ubytujou, dyž je třeba, procesí i ve stodolách, ve světnicích a kde se dá, jen když jim to přinese peníze.“

Zbytek dopoledne strávila děvčata s Františkem na náměstí, kde vládl velký ruch. Moře hlav se tísnilo kolem stánků s vystavenými upomínkovými předměty náboženského zaměření, mariánskými soškami, medajlonky, křížky, růženci, modlitebními knížkami a svátými obrázky pod broušenými skly v rámečcích i na podstavcích. Jinde zase nabízeli hračky, textile, pohlednice, leporela, cukrovinky, uzeninu, pivo a limonády.

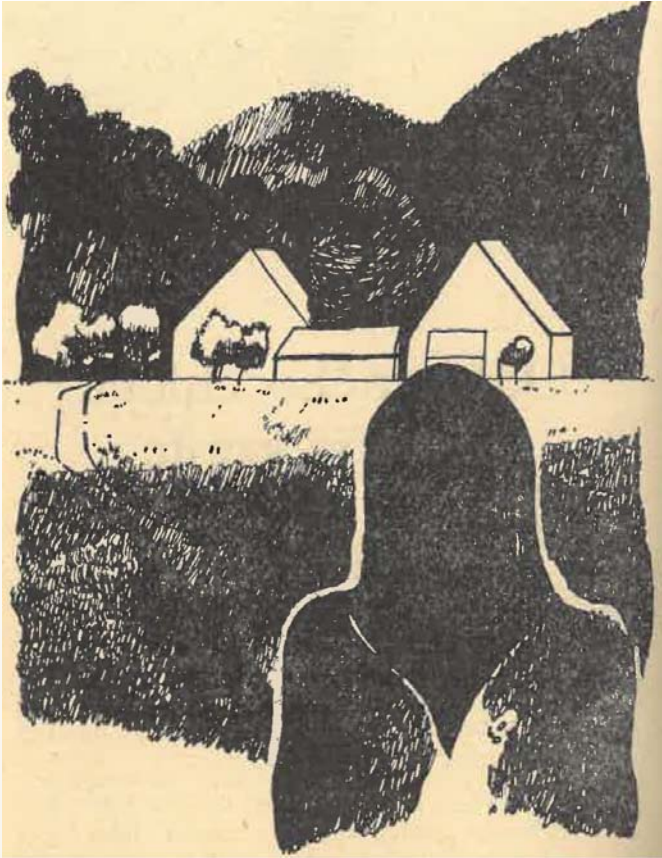
Směsice nářečí, jazyků a pouťových zvuků všeho druhu zaplňovala nejenom celé prostranství náměstí, ale projev pulsujícího života poutního místa zaléhal i na nejvyšší schody basiliky a protilehlé Kalvárie.

Naši známí se mezi davem proplétali a nemohli se rozhodnout, co by si z toho nepřeborného množství vystavovaných předmětů zakoupili.

Nakonec se Otylce zalíbil obrázek basiliky, složený na způsob mosaiky ze samých drobných perleťových částic, které tak pěkně upoutávaly oko svými duhovými barvami. Byl opatřen vypouklým sklem a zarámován. Zakoupila si jej na památku.

Také medajlonek vambeřické Panny na řetízku, který jí daroval pekelecký hospodář, uschovala pečlivě ve své kabelce.

Cilka a Anička si po vzájemném dohadování opatřily podobné upomínkové předměty. Prvá křížek na řetízku a druhá malou porcelánovou madonku a klokočový růženec.

Jan Ungrád: Tobiškova usedlost.

VII.

A pak - vaše nabídka přichází tak najednou, že se na mě nebudete moct ani zlobit, když vám hned neodpovím.

Ale to vám dnes slibuju, že budu o všem pořádně přemýšlet.

Ted' se už vrátíme mezi vostatní, abysme se zbytečně nedostali do lidskejch řečí“.

Obrátila se a sledována hospodářem vracela se nazpět k náměstí.

„Dobře teda, Otylko. Budu trpělivej a počkám, až si všechno dobře rozvážíte. Čím dřív mě dáte slovo, tím to bude pro mě lepší. Budu pak tím nejšťastnějším mužským pod sluncem.“

Brzy na to zapadli do davu na náměstí a setkali se i s kamarádkami, které se k nim opět přidaly. Děvčata si však povšimla, že byli oba jako vyměnění, nemluvní, vážní. Hned vytušila, že se muselo mezi nimi něco přihodit. Kdyby mohla proniknout do duší rozvlněných sterými představami, obavami, pochybnostmi a očekáváním, byla by vše naráz pochopila.

Toho dne se všichni sešli společně ještě potřetí a sice až večer pod schody slavnostně osvětlené basiliky. Do temné noci zářilo tisíce různobarevných žárovek, jejichž světla tvořila obrys chrámu a fascinovala přítomné poutníky.

Při tom překvapil Tobiška Otylku sdělením, že se rybenští rozhodli připojit na zpáteční cestě k domovu k vambeřeckým.

Nastalo osudové období rozhodování, na kterém záviselo uzpůsobení života dvou mladých lidí.

Autorské připomínky:

Vambeřická soška Matky Boží pochází z XII. století. Na místě, kde byla nalezena, byl zprvu vybudován kamenný

oltář, v r. 1263 první dřevěný kostelík, 1512 větší zděný kostel, který zničila třicetiletá válka a v r. 1695-1711 nový kostel renesanční. I tento byl však zničen.

R. 1723 vybudoval zde hrabě Antoni von Götzen čtvrtý nákladný kostel, dnešní basiliku, která zůstala nezměněna dodnes.

Kalvárie s kaplemi byla zřízena v XVII. stol. Na dvanácti zastaveních zde pracovali tyrolští řezbáři. Nejznámějším a nejšlachetnějším z nich byl J. Ritterser.

ODŘÍKANÉHO CHLEBA NEJVĚTŠÍ KRAJÍC

VIII.

Po svém návratu z Vambeřic mlčela Otylka jako ryba a o vdovcově nabídce se paní Koskové ani v nejmenším nezmínila. Ale tentam byl její někdejší vnitřní klid.

Ať se snažila, jak se snažila, aby na tento případ nemusela myslet, vše bylo marno. Jako by ji něco, proti čemu byla bezmocná, táhlo myšlenkami k pekeleckému hospodáři.

A proto už příští neděli odpoledne, kdy bylo slunné počasí a měla volno, vydala se se svou kamarádkou Máňou na procházku.

Snad podvědomě, ale spíše úmyslně zabloudila děvčata Zákopankou na Dolní Hradisko a odtud sestupovala vysokým lesem plným rozměrných kamenů na pokraj vymýcené paseky na temeni Tobiškovy listnaté, převážně březové stráně.

Les voněl, porosty na pasece kvetly a množství bělášek, žlutášek, baboček a jiných motýlů poletovalo s květů na květ. Řeka pod strání příjemně hučela.

Okraj paseky skýtal překrásný pohled na pekeleckou kotlinu. Půvabný přírodní kout, amfiteátr zalesněných strání, poněkud otevřený jen na stranu východní k vysoké náhorní plošině s četnými borky, mezi nimiž se zlatily plochy dozrávajících obilí, hostil uprostřed sebe bílé hospodářské stavení, které zde sedělo jako kvočna v kukaní. Za ním se modrala a vystupovala střecha Holendova mlýna, červenala se krytina Slaninovy hospody a kolem ní se vinula do kopce světlá stužka mlýnské cesty, směřující příkře proti vrchu k císařské silnici.

Mezi košatými korunami lip, kaštanů a jasanů probleskovaly bílé nalíčené stěny několika dolnorybenských statků a chalup.

Jako začarovaná stála Otylka nehnutě na strání a dlouhou chvíli pozorovala mlčky pekeleckou kotlinu. Nakonec tlumeně pro sebe promlouvala: *„Tak tady je to Tobiškovu smutný království bez královny. Hospodářský stavení mezi lesy a kopci. Políčka plný drobnýho kamení a velkých balvanů, který jakoby vyrůstaly každé rok ze země a kterých se nikdy nezbavíš.*

Je tady na pohled krásně, zvlášť v létě, ale tu dřinu a utrpení, který maj zdejší lidi, chtějí-li ze země vydobýt živobytí, nikdo ani zdaleka nepochopí a nedocení.

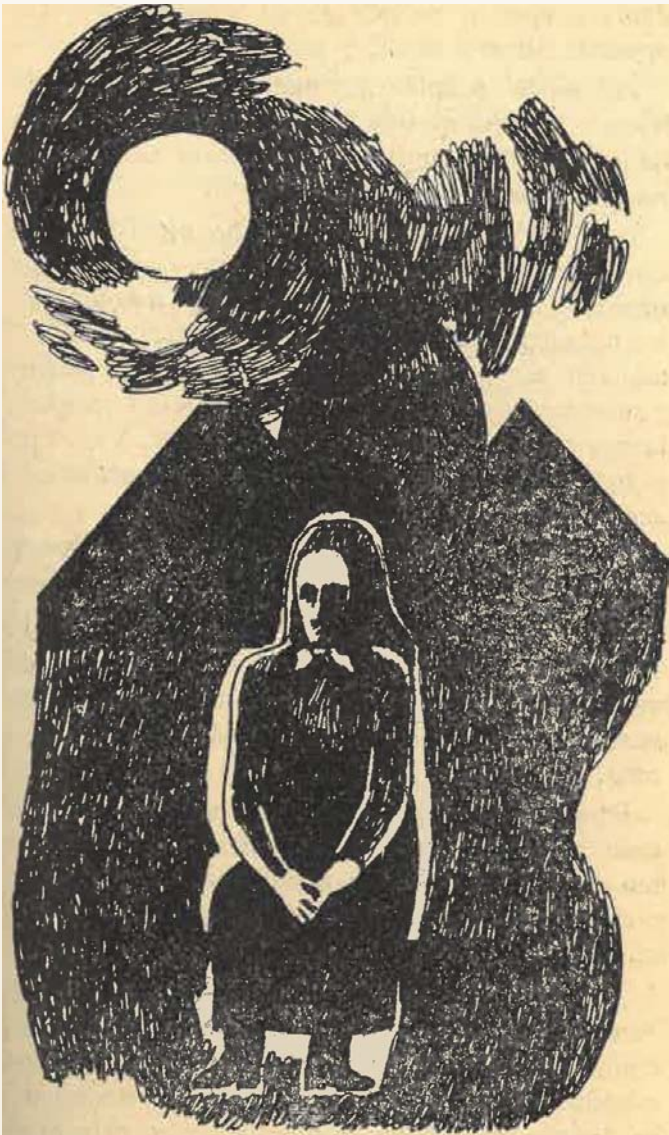
A ty zejmy. Když napadá hodně sněhu, tak to tu musí bejt k nepřekání“.

Závěrem pak pronesla tato neuvážená slova: *„Ne, ne, tady bych nechtěla hospodařit ani po smrti!“*

V duchu si umíňovala, že dá Tobiškovi, až se zeptá na její konečné rozhodnutí, zápornou odpověď.

Když pak k jejich schůzce skutečně došlo, nezmohla se však na jasné zamítnutí nabízeného manželství a jenom se snažila, vyhýbavě manévrujíc, konečné rozhodnutí pokud možno oddálit.

A tak jí nakonec přisoudil neměnný Osud to, čeho se při prvním shlédnutí Pekelce tolik odříkala.

Jan Ungvár: Vzpomínky z mládí.

Čas plynul a spolu s vodou ve Zdobnici ubíhala i léta. Přesl celý lidský věk. Vše se za tu dobu podstatně změnilo.

Na procesí se už dávno nechodí.

Někdejší pětidenní pěší cestování do Vambeřic a zpět zařídí dnes hravě autobus včetně popsaných prohlídek v případě potřeby za jediný den.

A o tom všem uvažuje na bytelné lavici, umístěné na zápraží pekeleckého hospodářského stavení, babička Tobišková. Nemíní se ještě odebrat na lůžko, ačkoliv mezi dnem nepromarnila ani chvíli a pomáhala dle svých sil na poli a ve stodole ženatému synovi. Dávno už uložila vnoučata do postýlek, které jim svého času zhotovil obratný děda s věčnou dýmku v ústech.

Dnešního večera vládne v kotlině téměř sváteční pohoda a klid, rušený jen skřipěním brzd mlýnských povozů svázejících za šera úrodu z polí na náhorní plošině mezi Slatinou a Dolní Rybnou.

Lesní stromy na táhlém podhorském hřebeni podél státní silnice stojí tiše a vydechují ze sebe teplou vůni pohasínajícího parného srpnového dne. Řeka Zdobnice zvyšuje s padajícím šerem svůj šum a hlučně pospíchá ke Zbrani. Čisté nebe temní a na večerní oblohu se vyhupuje velký, jasně oranžový měsíční disk se zřetelnou kresbou Davidovy harfy. Svým chladným a tajemným světlem zaplavuje poznenáhlu celou krajinu.

Stařenka podléhá chtě nechtě kouzlu stříbrného večera a bílou hlavou probíhá v představách její celý nezáviděníhodný život.

Rodačka z Kunvaldských končin vzpomíná na své dětství, mládí a všechny okolnosti, které ji přivedly až sem, na rozhraní obcí Pekla a Rybné, do míst, kterých se kdysi tolik a neuváženě odříkala.

Pojala přece jen za manžela vdovce s dvěma dětmi, které nikdy nepocítily rozdíl mezi sebou a dalšími sourozenci a nebyly připraveny o mateřskou lásku, kterou i je rovnoměrně podělovala.

Sama vysoké, kosmaté postavy, měla se vlídně a uctivě nejen k sousedům a známým, ale ke každému s kým se setkala a její široký úsměv neopouštěl zdravě zardělý, přívětivý obličej.

Hospodář, otužilý jako málo kdo, chodil s oblíbenou z jara po mezích bos a jeho potěšením byla heligonka, na kterou se naučil zahrát několik staročeských písní.

Rád poslouchával za večerů po práci hlas vysloužilého harmonia, na které mu hrával jeho urostlý syn Toník. Říkával, že ač sám mnoho hudbě nerozumí, hrou na měchový nástroj bývá rozechvěn až k nábožnosti. Připomínala varhany v místním kostelíku a na různých poutních místech, kam s oblibou vodíval z Rybné procesí. Vždyť jenom ve Vambeřicích byl za svého života sedmnáctkrát.

Na židlích, jím v přístěnku stodoly vyrobených, budou sedět celé generace a na bílém stole, který zhotovil, budou jíst celá pokolení.

Životní stezka stařenčina nebyla však na trvalo vystlána růžemi. Přišla i doba starostí a zkoušek, když hospodář postihla zhoubná žaludeční choroba.

XI.

Statečně a bez jediného slova nářku vykonával dále svou denní práci, kosil obilí rukou, na níž mu po zranění na pile chyběly prsty, sekal zarputile kosou krmení pro krávy, jen aby zapomněl na bolesti, které mu hlodaly v útrobách.

„A nyní“ - dumala výměnkářka - „je ten můj František už kolik let tam, kam všichni, jeden dřív, druhý později, musíme odejít“, a dívaje se celá rozechvělá na údolní měsíc, který už vystoupil dosti vysoko na oblohu, zhluboka povzdechla a setřela si s lící zrádnou slzu.

Přisedla k ní mladá hospodyně střední postavy, černých vlasů, tmavého obočí a pravila: *„Maminko, nebuďte smutná! Už jste se za svého života dost naplakala. My vás máme rádi a děti se od vás nechtějí ani hnout. Až vám leckdy závidím, jak k vám přilnuly. Šak ste se jich něco nakolíbala a naopatřovala. Nikdy vám to, co živa budu, nezapomenu“* a vzala jemně stařenčinu žilnatou a upracovanou ruku, hladila ji dcerovsky a pokračovala: *„Jó, není babička jako babička. Na vás bylo dycky spolehnutí, i v nejtěžších chvílích. Byla sem čtyřikrát v jiném stavu a věrně, jako vlastní matka, ste na mě dohlížela. Těšila ste mě, když nám umřela holčička a říkala ste: Šak se vám zas narodí jiná. Ta tvá bolest brzo přejde a uplyne jako ta voda ve Zdobnici.*

A. ten chleba, jakej dovedete upéct. Žádné pardubické perník se mu nevyrovná“, řekla mladá hospodyně s opravdovou pochvalou.

„Máš uznání se starou ženskou“, prohodila výměnkářka, *„seš dobrý jabko ze zdravého kmene. František neprohloupil, dyž si tě přived do našeho stoletého stavení. A děti taky dobře vedeš a maj úctu ke starejm lidem“.*

„Vy ste babičko taková dobrá kniha, ze ktorej všichni čteme. Je ve vás velká prauda, získaná bohatejma zkušenostma ze života“ — uzavřela rozhovor mladá a odebrala se do stavení k nočnímu odpočinku, přejíc stařeně dobré noci.

Stařenka poseděla ještě chvíli na vonném podhorském vzduchu, pak se zdvihla a nahlédla ještě do chléva, jestli je tam všechno v pořádku.

Kráva, cítíc starou hospodyní, tiše zabučela a zachrastila vazákem. Bylo to milé zvíře. Žena ji poplácala po krku a zašla do své komůrky. Bylo k půlnoci.

Tajemná a kouzelná noc s měsícem zacházejícím za lesy se ujala vlády.

Konec.

Autorské připomínky:

Ústředními postavami právě dokončené povídky byla paní Otylie Tobišková se svým manželem Františkem Tobiškou z hospodářského stavení čp. 119 pod Holendovým mlýnem v Pekelci. Zde řeka Zdobnice dělí obec Rybnou n. Zd. od Pekla n. Zd.

Pekelec je samota o dvou trvale obydlených popisných číslech s celou řadou rekreačních chat u prvního tunelu lokální trati Doudleby n. Orl. - Rokytnice v Orl. h.

Tobiškova usedlost měla původně čp. 2 a jest zajímavá už tím, že tam býval kdysi zájezdní hostinec při cestě vedoucí z Rybné na Hradisko a dále do Pekla, na Roveň, do Dlouhé Vsi a do Rychnova n. Kn.

V roce 1923, při vyzdívání shnilého dřevěného štítu, se přišlo na tajnou skrýš velkého množství zde kdysi v době Temna ukrytých zakázaných českobratrských knih, jichž bylo dle výpovědi sousedů plný selský vůz.

Manželé Tobiškovi jsou pochováni ve společném hrobě na rybenském hřbitůvku. Svůj životní románek mi stařenka vyprávěla těsně před smrtí v roce 1967.

Letošní farní pout' k Panně Marii Vamberické

Je již nepsaným pravidlem, že se naše farnost každým rokem vydává na pout' do některého z mnoha zajímavých míst u nás i v blízkém zahraničí. Letos byly vybrány kladské Vamberice. Pan farář neponechává nic náhodě a pout' vždy připravuje předem na místě, kde domlouvá přesný program. Je vybrán termín první letní soboty. Počasí však vždy nectí kalendář. Tak je tomu i v den naší pouti. Po velmi teplém jaru přichází prudké ochlazení a sobotní ráno je zamračené a chladné. Na vambereckém náměstí se před sedmou hodinou shromažďují účastníci nejen domáci, ale i z Potštejna, Záměle, Českých Petrovic ad. Další přistupují v Rychnově nad Kněžnou a Solnici. Cesta nás vede do kopců a za Olešnicí v Orlických horách vjíždíme do Kladské země, historické součásti Zemí koruny české. Okolo deváté přijíždíme na malé náměstí ve Vambericích pod monumentální chrámové schodiště. Do společného oficiálního programu je dost času a každý jej využívá dle svého. Někdo zamíří na kopec proti bazilice, který je posetý kapličkami křížové cesty s výjevy z Ježíšova života, a v modlitbě rozjímá. Jiný míří do nedalekého domu s expozicí pohyblivého betlému. Další dá přednost teplé kávě v postupně se otevírajících provoznách. Je chladno, ale neprší. V půl dvanácté se shromažďujeme na schodech baziliky Matky Boží a po schvůli

vstupujeme do barokního skvostu. Pan farář se převléká a po chvíli začíná mše svatá. Hudební doprovod zprostředkovávají naši mladí varhaníci Vít a Radek. Po skončení bohoslužby nás milá paní seznamuje s historií a zajímavostmi poutního místa a kostela. V letošním roce si Vamberice připomínají 800 let od první písemné zmínky a spolu s celým Polskem 100. výročí obnovení samostatnosti. Poté společně přecházíme do blízkého poutního domu, kde nás čeká společný chutný oběd. Po kávě je opět čas k individuálnímu programu. Chvilí dokonce vysvitne slunce. Před 16. hodinou se opět shromažďujeme v bazilice, která se rychle plní. Následuje koncert v rámci 2. Vamberického hudebního setkání. Vystupuje chlapec a mužský pěvecký sbor Poznaňští slavící pod vedením Macieje Wielocha. Tento soubor vznikl v pohnuté době na podzim 1939, kdy bylo Polsko napadeno Německem a Sovětským svazem. Po celou válku zpíval sbor v poznaňských kostelích a dodával sílu těžce zkoušenému národu. Od té doby vystupovali Slavíci před mnoha významnými hosty, včetně hlav států. Nepříliš obvyklé spojení mužských a chlapeckých hlasů umožňuje souboru předvádět díla velkého hlasového rozsahu. Během devadesátiminutového koncertu zazněly skladby starých polských i evropských mistrů. Vystoupení tohoto špičkového

souboru v prostorách mariánského chrámu zanechalo v posluchačích hluboký dojem. A na nás již čekal přistavený autobus na zpáteční cestu. Zvolili jsme jinou trasu a v zamračeném podvečeru jsme projížděli láznemi

Dušníky, novým spotrovním střediskem Zieleniec, obnoveným poutním místem Neratov, obcí Pěčín, která slaví 700 let zmínky, a po dvacáté hodině jsme vystoupili plni dojmů ve Vamberku.

Vamberice

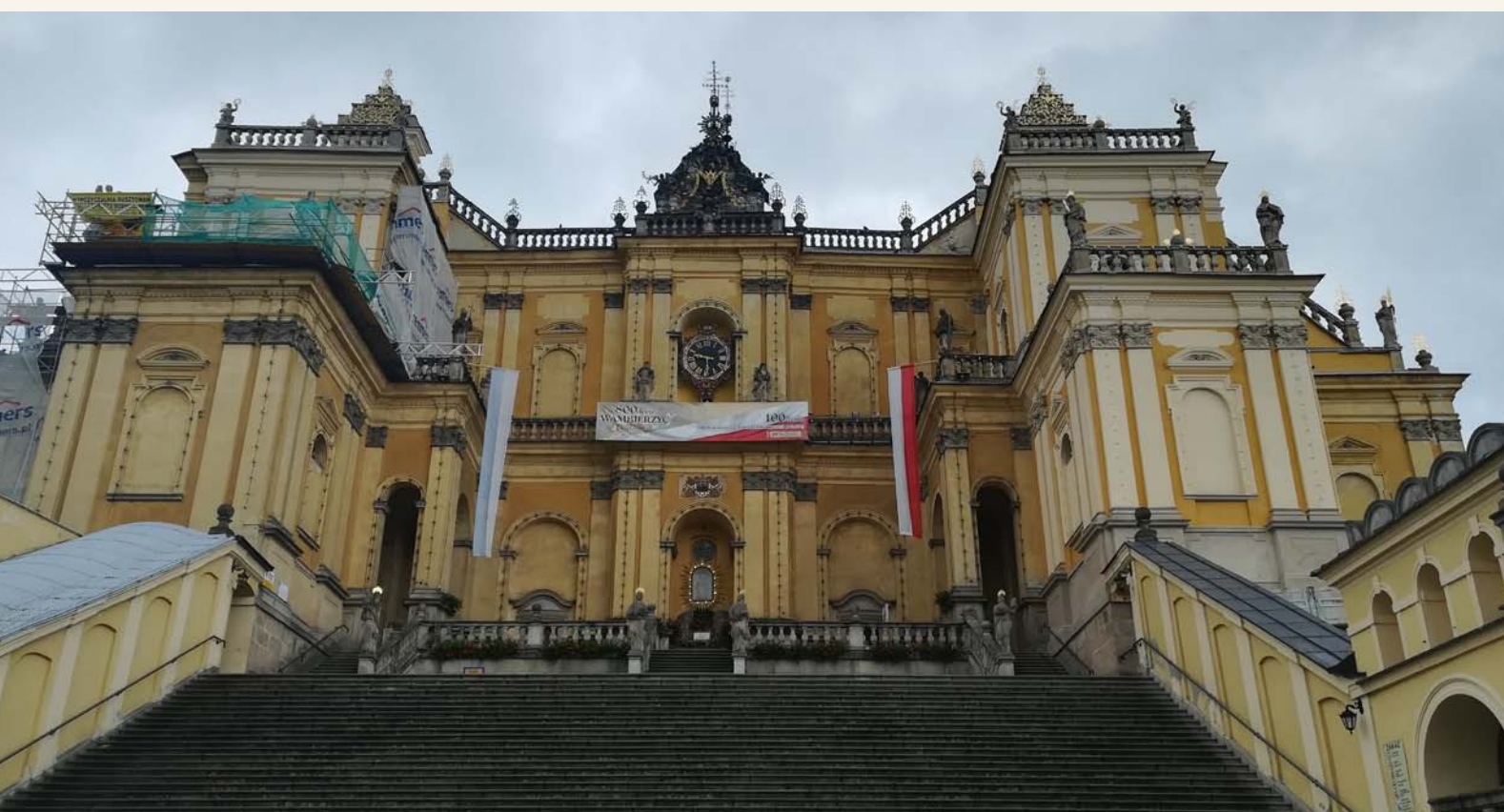
Významné poutní místo v Kladsku se nalézá v malebném podhůří Stolových hor. Polský název Wambierzyce je překladem českého názvu a ten zase odkazuje na starší německé pojmenování Albendorf. V městečku dnes žije asi 1 200 obyvatel.

První poutníci původně směřovali k mohutné lípě s milostnou soškou uprostřed lesa, v místě, na kterém stojí dnešní bazilika. Mezi lidmi, kteří se k sošce Madony s děťátkem chodili modlit, byl i nevidomý Jan z Ratna. Často jej doprovázela vnučka, která jej zde nechávala celý den. Večer, když se začínalo smrákat, se pro něj vracela a odváděla jej domů. Jednoho dne, když pro slepého starce nikdo dlouho nepřicházel a blížila se bouřka, rozhodl se, že se vrátí sám. Není těžké si představit nevidomého muže, jak se snaží najít cestu holí mezi stromy a kořeny. Ušel sotva pár kroků, zakopl, upadl a ztratil vědomí. Po chvíli, když přišel k sobě, zjistil, že velmi dobře vidí stromy kolem sebe a z místa, kde byla umístěna socha se k němu linula neobvyklá záře. Zpráva se rychle rozšířila a rostl počet poutníků. U lípy byl postaven kamenný oltář se svícem a křtitelnicí (dnes se nachází uvnitř baziliky). Na přilehlých návrších se časem začali usazovat lidé. Po roce 1253 povolal do těchto míst český král Přemysl Otakar II. kolonizátory z Míšně, kteří zde rozšířili tkalcovství. První dřevěný

kostelík byl postaven z iniciativy rodiny von Czechwitz, zakladatelů Vamberic v letech 1263-1265.

Příliv poutníků však sílil, proto nechal Ludwig von Panwitz roku 1512 postavit větší pozdně gotický kostel. Roku 1667 získává Vamberice Daniel Ostenberg a rozhoduje se zde vybudovat zmenšenou kopii Jeruzaléma. Najímá italského architekta Domenica Rossiho, který kostel v období 1696-1711 přestavěl. Další majitel Anthony von Götzen nařídil v roce 1714 stavbu opět strhnout, zachoval pouze průčelí. K celkové přestavbě pak došlo v letech 1715-1725, kdy vzniklo i monumentální vstupní schodiště. Současná barokní bazilika Matky Boží je tedy již čtvrtou sakrální stavbou zbudovanou na tomto místě. Kolem oválné lodi se nachází jedenáct kaplí a ochozy. Interiér je vyzdoben pozoruhodnými freskami a cennými obrazy a sochami. Mezi nimi vyniká kazatelna a hlavní oltář, dílo sochaře Karla Sebastiána Flackera. Na ústředním oltáři se nachází dřevěná soška Panny Marie s Ježíškem v náručí ze 14. století (vysoká 28 cm), kterou v roce 1980 papež sv. Jan Pavel II. korunoval. Podobně jako Pražské Jezulátko je soška během roku převlékána podle liturgického období.

Průčelí svatyně vysoké 52 metrů je rozděleno do tří částí a zdobí je symetricky uspořádané dvojité pilastry. Uprostřed se nachází malá dvoupatrová galerie. Ve středové

nice upoutá dřevěná socha Panny Marie z 19. století. Zásluhou papeže Pia XI. se chrám od roku 1936 nazývá bazilika minor (menší bazilika). Tento čestný titul mohou získat pouze významné kostely, především na poutních místech, klášterní chrámy, nebo historicky významné stavby.

Bazilika se tyčí nad nevelkým náměstím a vede k ní 57 schodů se symbolickým významem (9 je počet andělských chórů, 33 věk Ježíše Krista při ukřižování a 15 věk Panny Marie v okamžiku početí Ježíše). Na protějším kopci vznikala z iniciativy tehdejšího majitele panství Daniela Osterberga od 17. do 19. století kalvárie s asi 100 kapličkami a 12 branami. Potok protékající vsí se jmenuje Cedron a také názvy okolních vrchů odkazují na biblickou tematiku, Tábor, Sion, Oreb. Symbolika odkazuje

na Jeruzalém v Ježíšově době. Proto se Vamberice někdy nazývají Slezský Jeruzalém.

V místě je k vidění pohyblivý betlém s více než 800 figurkami z roku 1882, jehož autorem je místní hodinář Longin Wittig.

V 19. století byly Vamberice častým cílem poutí i z českých zemí. Zmiňuje se o tom ve svých záznamech Alois Beer nebo Božena Němcová v Babičce. I vamberečtí farníci putovali často do Vamberic. Pěší pouť začínala pátečním ránem. U sochy Panny Marie v polích nad Podřezovem se poutníci loučili s těmi, kdo zůstali doma a pak dva dny putovali do cíle své cesty. Celou neděli prožili v blízkosti vamberecké Madony a v pondělí ráno se vydali na zpáteční cestu. Do Vamberka se navrátili s úterním večerem.

Historie Kladska

Území Kladska o rozloze 1 600 km² je dnes součástí valbřického vojvodství v jihozápadním Polsku.

Od 10. století za výbojů českého knížete Boleslava II. bylo kladské území součástí raně středověkého přemyslovského českého státu. Od roku 1093 bylo Kladsko též udělováno jako léno piastovským úředním knížatům ve Slezsku, přechodně se ocitlo i pod vládou vládnoucí linie polských Piastovců. Za Přemysla Otakara II. byl kladský hradecký obvod zmenšen o Broumovsko a dostal v souvislosti s německou kolonizací i svébytné zřízení tzv. vnějšího kraje, jehož šlechta nepatřila k české stavovské obci, ale byla v manském poměru k držitelům hradu Kladsko. Od roku 1278 patřilo Kladsko Vratislavsku, později Svidnicku a Minsterbersku, jehož vévoda Boleslav II. ho prodal v roce 1322 znovu Českému království.

V roce 1454 Kladsko získal Jiří z Poděbrad a dal ho spolu s Minsterberskem svým synům. Roku 1462 bylo Kladsko povýšeno na hrabství a podle privilegií nemělo být

odloučeno od Zemí české koruny. Roku 1742 připadlo území Vratislavským mírem Prusku jako součást Pruského Slezska. Od roku 1945 je Kladsko součástí Polska.

Miroslav Berger

Přílohu Vambereckého zpravodaje připravili Mgr. Jan Rejzl a Miroslav Berger.

Grafická příprava Jana Sýkorová, Uniprint s.r.o.

Povídka Bohumila Pavla a grafické práce Jana Ungráda byly na pokračování otištěny v Kulturním programu Vamberka roku 1968.

Fotografie Vamberic Miroslav Berger.